

Mededelingen Heemkundige Kring Groot-Haaltert - 3-maandelijks ledenblad
20ste jaargang 2000- nr 1

Redactie:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert

Erevoorzitter

Veearts Robert Lievens

Voorzitter - Secretariaat

Willy De Loose

053/83.08.81

Bestuursleden:

Denderhoutem:

Edgard Huylebroek

Haaltert:

Geert Boelaert

Marc De Moyer

John Scheerlinck

Heldergem:

Roger De Troyer

William Minnaert

Kerksken:

Joris De Kegel

Documentatiecentrum:

Warandegebouw Sint-Gorikspan 17

9450 Haaltert

Ruiladres:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert

Lidmaatschap: 300 Fr.

Steunend lid: 500 Fr.

Rek.nr. 439-5083061-63

Heemkundige Kring Groot-Haaltert

Email:

heemkringhaaltert@altavista.net

Website:

<http://myplace.to.be./heemkringhaaltert/>

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn/haar teksten. Teksten mogen overgenomen worden mits bronvermelding

Een goede vriend ging heen

Het vorige nummer van Mededelingen HK was reeds in druk, toen wij afscheid namen van medeoprichter en bestuurslid van de

Heemkundige Kring, Gilbert Redant.

Twintig jaar geleden lanceerden wij een oproep naar geïnteresseerden voor een actieve functie in de HK.

Prompt kwam er een telefoontje: "Ik doe mee".

Twee decennia was Gilbert Redant een enthousiaste medewerker, productief qua bijdragen over ons heem én kritisch tegenover het taalgebruik.

Het lijkt onwaarschijnlijk, hoe beheersend hij ook omging met het AN, hoe enthousiast hij ons dialect, onze 'Haaltertse moedertaal' bestudeerde.

Met monnikengeduld verzamelde hij ontelbare woorden, zegswijzen, spreuken en spreekwoorden en bundelde ze samen in drie uitgaven.

Met grote tevredenheid hebben wij intens kunnen samenwerken om zijn derde boekje, zijn troetelkind: 'Oe zegge men 't ammel' persklaar te krijgen en uit te geven. De lezer ontdekt er ruim 2000 typische Haaltertse, vaak humoristische, uitdrukkingen.

Met ongerustheid constateerde hij het afzwakkende gezichtsvermogen. Dramatisch voor een letterkundige.

Toch mochten wij in de laatste levensmaanden, bij onze veelvuldige bezoeken nog een beroep doen op zijn ervaring en raadgevingen

Gilbert, je presteerde heel veel, voor je gezin, voor het onderwijs, voor het Vreda-cabaret, voor het socio-culturele leven in onze gemeente en de laatste jaren vooral voor de Heemkundige Kring. Vele Haaltenaren luisterden in je uitvaart met ontroering naar de gevoelige en feilloze vertolking door je kleinkinderen van 'Saam in ons huisje'. Met de glimlach zullen er velen nog denken (en soms zingen) van "en vraa, dades e stikske spek".

Dank zij u, zullen wij nog talrijke Haaltertse gezegden gebruiken zoals: 'al ouëlen den Briel af', of 'doe ne spoësjom on anen boek' en 'abiel' en 'ge moëtij dor giejen katnase va mouken' en nog zo veel andere toppers die niemand ons kan nazeggen. Ze 'zen e stikske van oos oiëgen'!

Gilbert, voor je medewerking, voor de vele discussies- soms met een tikkeltje koppigheid - voor je onbegrensde inzet en vooral voor je vriendschap 'graalek nouëg bedankt'.

Namens de Heemkundige Kring

Willy De Loose

Voorzitter

Onthullend boek over de Vlamingen aan boord van de Titanic. Twintig landgenoten verdrinken, zeven gered

Walter Lord

Kerksken, Denderhoutem, Heldergerm en Aspelare spelen een hoofdrol in *De Vlamingen op de Titanic*, een boek waarin de Gentse journalist Dirk Musschoot voor het eerst het complete verhaal van onze landgenoten aan boord van dat rampschip uit de doeken doet. Maar liefst tien mensen uit deze streek waren aan boord van dat schip. In het boek staan nooit eerder vertelde verhalen over onze landgenoten op de Titanic, en de meeste foto's in het boek worden voor het eerst getoond.

Dirk Musschoot (39), in het dagelijks leven redactiechef bij de krant *De Gentenaar*, doet al jaren opzoekingswerk naar de landgenoten op de Titanic. Niet omdat hij een Titanic-fanaat is (zoals er wel meer zijn), maar omdat hij het naar hij zelf zegt een verschrikkelijk interessant journalistiek onderwerp vindt dat hij onmogelijk kon laten liggen. In 1987, naar aanleiding van de 75ste verjaardag van het zinken van de Titanic, publiceerde Musschoot zijn eerste artikels over dat onderwerp in de krant *Het Volk*. Sindsdien is hij blijven speuren naar de verhalen van de landgenoten aan boord.

Het was een zoektocht die begon bij de passagierslijst in het wereldberoemde Titanic-boek *A Night to Remember* van Walter Lord. In die lijst stonden veel Vlaamse namen verkeerd gespeld. René Lievens uit Heldergerm heette Zievens, Theodoor De Mulder uit Aspelare heette Mulder, Philemon Van Melckebeke en Jean Scheerlinck, allebei uit Kerksken, heetten respectievelijk Melkebuk en Sheerlinck. "Aan de hand van de gegevens die ik zelf had, maakte ik aangepaste lijste", vertelt Musschoot. "En ik greep terug naar de belangrijkste kranten uit 1912, het jaar dat de Titanic zonk."

Zoektocht

Pas door terug te keren naar het eerste bronnenmateriaal kon Musschoot zich een idee vormen van welke landgenoten er wel dan niet aan boord van de Titanic waren. "Toen in 1997 de beroemde Titanic-film van James Cameron in de

bioscopen kwam, verschenen er overal in de Vlaamse pers verhalen over de Belgen op dat schip. De meeste van die teksten krioelden van de fouten. Ofwel waren de passagierslijsten niet volledig, ofwel klopten de biografieën van de Belgische passagiers niet. Ik heb alle recente teksten daarover aan de kant gelaten en ben teruggekeerd naar de eerste bronnen: de geboorte-akten van die mensen."

Musschoot is blij dat hij in de regio's waar hij terecht kwam zonder aarzeling hulp kreeg van plaatselijke heemkundigen. De heemkundige kring Groot-Haaltert bij voorbeeld stond hem bij met raad en daad; Joris De Kegel en John Scheerlinck speurden enthousiast mee naar nieuwe gegevens, in Denderhoutem dook Edgar Huylebroeck in de archieven, vanuit Heldergerm zorgde Roger De Troyer voor nuttige inbreng. "We hebben uren bij elkaar gezeten om informatie boven te spitten. Zonder de hulp van die mensen zou dit boek niet geworden zijn wat het nu is", zegt Musschoot.

Uit Kerksken waren ze met zes: Jan-Baptist Van Impe, zijn vrouw Rosalie Govaert en hun dochter Catharina, Jean Scheerlinck, Philemon Van Melckebeek en Alphonse De Pelsmaeker. Nog eens vier mensen kwamen uit de buurt: Jozef Van De Velde (Denderhoutem), René Lievens en Leo Van Den Steen (Heldergerm) en Theodoor De Mulder (Aspelare). Henri Van Den Steen, de broer van Leo, had het geluk van zijn leven. Hij werd wegens een oogziekte geweigerd aan boord van de Titanic en ontliet zo het noodlot.

Net als de meeste andere derde klaspassagiers waren de tien van hier op zoek naar een beter leven. Bij ons zat de economie in het slop. Er was werkloosheid en armoede. Duizenden landgenoten harkten het geld voor een ticket naar Amerika bij elkaar, lieten hebben en houden en familie achter, en namen in Antwerpen de boot. Amerika en Canada speelden daarop in: ze adverteerden in Vlaamse kranten met werkaanbiedingen en beloftes voor gratis goede landbouwgrond. Ook de rederijen lokten volk. Overal

in het land hadden ze agenten die passagiers ronselden voor de schepen naar Amerika.

Die agenten waren handelaars, schoolmeesters, cafébazen... die aan de ticketverkoop een bijverdienste hadden. Kerksken had geen agent, maar in Denderhoutem waren er twee: Ruffin De Winter en Frans Van Schandevel. De Winter was agent van Raydt & Bruynseels in Antwerpen, en bood tickets aan naar New York, Boston en Canada. De maatschappij adverteerde in de krant voor "de snelste en zekerste overtocht aan de matigste prijs".

Helemaal tot de verbeelding spraken de advertenties voor de White Star Line. De Antwerpse agent Fedor Berns & Co bood via zijn vertegenwoordiger Frans Van Schandevel in Denderhoutem overtochten aan met "de prachtige postbooten Olympic en Titanic, de grootste van heel de wereld".

Later, wellicht vanaf 1932, zou ook het agentschap Remy Heyman in Haaltert een rol gaan spelen in de emigratie uit de streek.

Onthullingen

We weten hoe het de tien uit onze streek is vergaan. Alleen Jean Scheerlinck en Theodoor De Mulder overleefden de ramp. Van de 27 Belgen aan boord overleefden er tenslotte zeven. Naast Scheerlinck en De Mulder waren er ook nog Jules Sap (Zwevezele), Bertha Mayné (Elsene), Guillaume De Messemaeker (Wilslele) en zijn vrouw Anna De Becker (Werchter), en Mathilde Pede (Gent).

Dat er 27 Belgen aan boord waren, is nieuw. Dat de vrouw van Guillaume De Messemaeker Anna De Becker was, ook. Ik ben trots op die ontdekkingen", zegt Musschoot. "Totnogtoe dacht men dat er 26 Belgen aan boord waren. Ik ontdekte de 27ste passagier, toevallig, via een vermelding in een Canadees boek. De Gentse Mathilde Pede was getrouwd met een Hongaarse jood en woonde bij haar vertrek samen met haar man in Engeland. Iedereen dacht dat ze Engelse was, vandaar dat ze ook nooit in de Belgische pers is opgedoken als Titanic-passagier. Ik heb bijna heel haar leven kunnen reconstrueren. Schitterend!"

"Anna De Becker is een ander verhaal. De kranten van 1912 hebben het alsmaar over Guillaume De Messemaeker en zijn vrouw Anna. Geen meisjesnaam. Niets. Via het ministerie van Buitenlandse Zaken, nazaten van Guillaume De Messemaeker in de Verenigde Staten, veel hulp van gemotiveerde familie kundigen in Amerika, en na een ultieme oproep in Het Nieuwsblad ben ik erin geslaagd haar echte identiteit te achterhalen. En ik kan je verzekeren: Anna De Becker uit Werchter heeft ook nog een heel interessant levensverhaal."

Er staan nog meer nieuwtjes in dit boek. Musschoot vertelt voor het eerst het verhaal van Emma Duyvejonck, een andere Vlaamse passagier die werd geweigerd aan boord van de Titanic; en dat van Albert Preneel, de onderwijzer die in Westrozebeke de tickets voor de Titanic verkocht. Twee Vlaamse Titanic-slachtoffers werden teruggevonden en begraven: de Antwerpse diamanthandelaar Jacob Birnbaum op het joods kerkhof in Putte (Nederland), Achiël Waelens uit Ruddervoorde op het Titanic-kerkhof in Halifax (Canada). Van beide graven staan foto's in het boek.

Dirk Musschoot is bij het opzoekingswerk voor dit boek op sterke verhalen gestoten, verhalen die tien keer ontroender zijn dan het liefdesverhaaltje over Jack en Rose in de film Titanic. "Ik heb ontroerende levensverhalen gereconstrueerd, ik heb levensverhalen vol miserie en tegenslag gelezen en geschreven. Met de verhaalstof uit mijn boek maakt een beetje scenarist en filmregisseur een film die tien keer sterker is dan die van James Cameron."

Voor het Davidsfonds Kerksken-Heldergem en Heemkundige Kring Haaltert spreekt Dirk Musschoot op vrijdag 14 april 2000 om 19.30 uur over zijn boek in zaal Korlick, Kerkskendorp - Kerksken

De Retro-zangers - Kerksken en Frans Tas, accordeon zingen een volkslied over de ramp van de Titanic

Geïnteresseerden kunnen die avond (en alléén dan) het boek kopen tegen de éénmalige voordeelprijs van 695 frank (in plaats van 795 frank).

Pastorale Goederen en Inkomsten van de Kerk te Denderhoutem

1787

Dirk Musschoot, De Vlamingen op de Titanic, Lannoo, 224 blz., 795 frank

Frieda Leemans - Robert Welleman

Op het ogenblik dat de ordonnatie, door Jozef II uitgevaardigd, o.a. op 4 januari, 1787, moest nageleefd worden, was Joannes Franciscus Schepens pastoor van Denderhoutem.(2)

Men liet het edict streng overkomen opdat elke pastoor zich nauwgezet van zijn taak zou kwijten. Daarbij moesten zij de richtlijnen volgen, die in enkele "artikele"ï vervat waren en voor het invullen van de bezittingen kregen zij voorgedrukte lijsten wat hun taak enigszins vergemakkelijkte maar daarom niet minder tegen hun zin was. De meeste pastoors gaven aan de ordonnantie uit vrees voor aangekondigde straffen en boeten bij enig verzuim.

In zijn bijgaand schrijven, als inleiding op zijn aangifte, belooft de pastoor van Denderhoutem alle vereisten "bij Eede" te volbrengen en bevestigt de goederen en inkomsten te declareren "zonder aensien watier uyt die voergave te volgen is ende indifferentelyk, de pastorije is onafhanckelyk van andere, gelyk haere Goederen en Incommen ja selfs materna ten respecte ten respecte van helderghem, en welk als men de schryvers daer over zoude gelooven, sy is de grootste, uytgestreccste ende de meest bevolkeste van die haer abouteren parochien, om welke Redenen, de

parochiaenen over eenige jaeren een proces jegens d'abdiye van Ste adriaens tot Geeraertsberghe als Generaelen thiende heffer hebben geintenteert, tot het becommen van den derden priester ten eijnde van hun te connen verdeelen om misse te hooren, om de commoditeijt van den derden Bichtvader ende voorderen Dienst, welk proces nog actueelyk is hangende tot Mechelen onder den raetsheer Stasser, by appel, van wegens d'abdiye (:volgens hunne gewoonte:) waer van om d'overmagt ban die abdiye, sy daer van hebben moeten afzien, ende zy nu gepresseert worden over het betaelen der costen".

Verder geeft pastoor Schepens nog wat uitleg i.v.m; het herschikken van enkele posten wat een louter boekhoudkundige handeling "om Broullementen te eviteren". Ook de aangifte van een 'cheijnsboekxken' verwijst hij naar een ander artikel om reden dat 'het is eene Membratie van de fundatie capellania Ste nicolai binnen

Denderhautem gefundeert door wylent den eerweerdigen heer Jacobus vander Smissen waer van het grootste deel word bediend door den heer De Vadder binnen de Keyzerlyke stad Aelst".

Pastoor Schepens begint zijn aangifte met het bezit van een "pastoreel huij"ï in Denderhoutem zelf, dat gelegen is op "den pastorelen potagie lochtinck" met een oppervlakte van 150 roeden in de nabijheid van de "plaetse". Het onderhoud van de pastorie en "van alle catheijlen" was ten laste van de Sint-Adriaansabdij van Geraardsbergen. De pastoor moest evenmin de lasten dragen voor onderpastoor(s) overeenkomstig een transactie in 1775 afgesloten tussen pastoor en prelaat. De tuin was wel belast met een 'capeonis jaers' wat in geld overeenstemde met vijftien stuivers.

In zijn eerste rubriek, behelsende het bezit van heerlijke goederen en gerechtigheden vermeldt de pastoor de opbrengst van vier gulden als een derde deel van de 'drij paepenthiend'ï. Dit is de heffing op "twelf bunderen hemelsche breedte" en nog in onverdeeldheid lag met de pastorijen van Outer en Heldergem waar tevens het bezit gelegen was. Hij ontving ook nog vier gulden twee stuivers van een tachtig roeden grote weide, die hij op het "gehugte ten Borreken" situeert. Hij heeft nog een opbrengst van zeven gulden per jaar van "109 roeden meersch wezende een deel torfpant, gelegen in den Kipsteke". De pastoor ontving twee gulden zestien stuivers van 113 roeden zaailand dat slechts het derde deel was van een partij land van 336 roeden op het "hoeijveld" gelegen.

Pastoor Schepens ontving jaarlijks 600 gulden als "competentie, vry boven alle zijne gronden". De

prelaat van de Sint-Adriaansabdij schonk hem ook jaarlijks "n half stuk wijn" maar dit was niet vastgelegd in een transactie van 30 oktober 1775 wat hem enige moeilijkheden bezorgde en hij uiteindelijk besloot afstand te doen van deze gift: "Het eerste jaer vervallen zijnde van dit half stuk wyn, hebbe ik pastor mij geadresseerd tot Geeraertberghe in díabdye alwaer ik ter sprake hadde den heere Boeijkens als ontfanger der zelve abdije over de voldoeninge van het zelve half stuk wijn waer op den geseyden heere ontfanger gestelt heeft 49 guldens courant mits dat ik pastor :alvooren die somme van 49 gulden te ontfangen) moest onderteekenen een formulier bevattende dat die somme van 49 gulden over het half stuk wijn bestont in een liber ende ongehouden gifte, die den prelaet aen mij voor dien keer wilde geven, waer op ik pastor hebbe geantwoort, dat ik voor die penningen eens te ontfangen, niet en wilde ontlasten voor het toecomme waer op ik pastor ben vertrocken zonder eenige voldoeninge tot heden toe ët zij in gelde ët zij in specie becommen te hebben, welkers somme van 49 gulden volgens het taxaet van den heere prelaet zelfs nu in somme ten tijde van elf jaeren gepasseert tísamen 77 ponden wisselgelt ende lahier als te ontfangen bij gevoegt wort naer de aenteekeninge van de fixe competentie geuniaire compententie... half stuk wijn sjaers 49 gulden comt tsamen over de elf jaeren ter somme van laetende deze somme te becomen bij orders van zijne majesteijt redens waerom dese somme buijten beneficie, dus 539 gulden". Dit doet pastoor Schepens voor deze 'cathegorie' besluiten slechts 622 gulden 16 stuivers te vermelden.

De tweede kategorie behelst 'jaergetyden by geldschietinge aen de fabrique ende armendisch' waarvan de opbrengst diende tot het lezen van missen. Een fondatie van een vroegere pastoor, Petrus De Nies, is belast met vijf missen en vijf loven binnen 'díoctave van het hoogweerdig' waarvoor de pastoor jaarlijks tien gulden ontvangt en de koster de helft. Daarnaast stonden nog 49 jaargetijden op het programma, die 49 gulden opleverden en waarvoor de koster 24 g. en 10 st. kreeg. Tenslotte had hij nog 33 gelezen missen geregistreerd "maer ter causen dat die missen geexonereert worden door andere priesters en resteert er niets ter onderteekeningl"

Net zoals de meeste pastoors had Fr. Schepens een hekel aan details tenzij de parochiepriesters andere bedoelingen hadden voor het geval dat ze later zouden getaxeerd worden. De Denderhoutemse pastoor schrijft in zijn aangifte een totaal bedrag van 385 gulden en 9 stuivers voor zijn "casuele vervallen", die bestaan in dopen, lijkdiensten, "zoo communicanten als onderjarige, offerhanden van wasch, voor de maentgebeden, ende recommandatien, inkijken van de craemvrouwen en trouwen". Zoals het gangbaar was, ontving de koster de helft, zijnde 173 gulden 15 stuivers.

De pastoor moest twee missen opdragen voor de 'capellania', gefundeerd door wijlen Jacobus vander Smissen. Hij ontving zes gulden via de erfmeier J. De Sadeleer van een 'cheynsboekxken' en nog eens acht gulden zestien stuivers uit 98 roeden 'wylants', gelegen op het 'drapkens veld'. Een netto bedrag van 6 g. ontving hij van 100 R. Saeylants, met vollen schoof † 2 g. 15 st. ës jaers, betaelende an de weduwe Peeter Raes in Rupelmonde ende met twee stuyvers spijker rente aen zijne majesteijt betaelende aen mijn heer Smet tot Aelst, gelegen binnen dese prochie op het 'Blockeveld'. Een andere opbrengst van 1 g. 13 st. 1 oord verwierf hij uit 20 roeden zaailand, eveneens 'vollen schooffland' en betalende jaarlijks aan Judocus van Muijlem 'over den marquis de Lede tot thien stuijvers 2 oorden courant schoofregt, gelegen binnen dese prochie op het Saenemeuleveld".

Tenslotte voor dezelfde rubriek een ontvangst van 12 gulden uit '89 roeden meersch wesende vrij suiiver ende onbelast, gelegen binnen dese prochie van Denderhautem daer men het noemt de Steenmeerschen, paelende oost d'hoirs Adriaen de Pauw, suiijt Petrus van Gijsegheem, west het Steenveld ende noort Franciscus van Sinaeij'.

Pastoor Schepens laat niet in zijn -financiële- kaarten kijken en legt het dermate aan boord dat hij zogezegd weinig verdient. Misschien wel terecht alhoewel hij uiteindelijk toch nog een aardige duit overhoudt. Voor het bijhouden en invullen van de kerk- en armenrekeningen ontving hij 1 gulden en 15 stuivers "over 't jaelen van díheijlige olie" terwijl hij bijkomende uitleg verstrekt bij zijn laatste post, die hij naar "memorie" verwijst en dus niet geldt als ontvangsten:

- Item over tractementen ende logeren van de paters stationarissen wort hem betaelt van wegens dese prochie de somme van twelf guldens courant maer zoo hij pastor, daer in verre te cort comt aengesien dat hij pastor de zelve moet logeren en tracteren tot 30 dagen door het jaer, gerekent, ten minsten à eenen gulden daegs brengt hij alhier in afrekeninge op den boni ter somme van 18 guldens courant, dus 12 g."

-Item over leveringhe van wijn ten dienste van de kerke 's jaers tot 20 guldens waer over hij niets ten voordeele maer èt zijnen naedeele te cort comt 20 g.

-Item over den snoij van troncken tweemaal op thien jaer uijtmaekende t'samen 900 rusers geschat op 7 gulden par 100 maekt samen 63 g. hier af te trecken de daghueren 18 dagen 9 g. Item af te trecken de plantgoet en het voorgelt, planten en coop der plantssoenen tot 20; Item 28 poten al t' samen bedraegende 39 g. 18 st. dus afgetrocken van de 63 resteert 23 g. 2 st. waer van het middeljaer bedraegt ter somme van 2 gulden 6 stuivers 1 oord.

Ten laesten heeft den rendant, waer van hij nogtans volgens transactie van den 30 oct. 1775 ontlast is van eenige reparatie ofte restauratie van zijn pastoreel huijs, ofte dies aengaende, met voorkennisse van de meer geseijde abdije gedraegen de oncosten van eenige reparatien ende restauratien van diere, om proces te eviteren, alsook eenig verschot gedaen voor de voors. abdije binnen de thien jaeren van desen overgeef bedraegende t'samen 73 g. courant, dus voor schult alhier gebrogt ter somme van 73 g., resterende alsnog eene reparatie te doen geschieden van ontrent de 40 gulden."

Als totaal van zijn inkomsten geeft pastoor Schepens 1137 gulden en 15 stuivers aan en daartegenover stelt hij de lasten voor 91 gulden wat voor hem nog een overschot is van 1046 g. 15 st. Zoals iedere pastoor eindigt hij met de verplichte formule dat zijn "declaratie waeragtig en nauceurig" is opgemaakt waarna hij het document naamtekent op 16 april 1787.

Onderpastoor en koster

De richtlijnen beperkte zich niet tot de inkomsten van pastoor en kerk maar werden uitgebreid tot elke

persoon, die bij de evangelisatie betrokken was. Dit betekent dat zowel onderpastoor als koster aangifte moesten doen maar deze taak werd eveneens door de pastoor uitgevoerd. Over zijn onderpastoor had hij weinig mee te delen aangezien hij niet beschikte over een beneficie noch fonfaties en zelfs geen recht had op "wasuele vervallen". Daarom moest hij alleen de 240 gulden aangeven die hij ontving als "competentie van diabdije van Ste adriaens tot Geeraertsberghe".

Alhoewel de koster hoofdzakelijk afhankelijk was van de kerkelijke diensten, waarvoor hij feitelijk niet slecht betaald werd, kon hij ook nog rekenen op giften in natura. Rijk was hij er niet van geworden want hij bezat "geene gronden van erven ofte huijs nogte woonste". Hij kon evenmin genieten van een vast loon, een istaende competentie en moest bijgevolg leven van de "casuele vervallen die hij met zijnen arbeid is verdienende ende van de parochianen der zelve prochie bij ommegangen zoo van broodt, eijeren ende graen schooven is krijgende 't welke bestaet in eene liberteyt van de zelve parochianen van het zelve te geven".

Beklagenswaardig was de koster niet, aangezien hij toch altijd een niet onaardig deel kreeg van de opbrengst van de kerkelijke diensten. Bovendien behoorde Denderhoutem tot de betere 'curen', niet direct om een weelderig leven te leiden maar evenmin om het lot van de armen te moeten delen. Voor zijn werk tijdens begrafenissen, lijkdiensten, dopen, huwelijken e.a. ontving hij jaarlijks 173 gulden 15 stuivers 'Vlaemsch courant'. Daarbij ontving hij nog 12 g. voor het "luijden van de avont clock". Een niet te versmaden bedrag ontving hij "over zijne ommegangen, renderende ende ten naesten gerekent jaerlijckx tot 67 g. courant voor den last van het luijden 's morgens, 's noenens ende ten tijde van den vasten, de elfclocke met andere devoiren". De koster moest echter verschillende taken uitvoeren zoals het "opwinden van de prochie orlogie" wat hem 19 gulden per jaar opleverde. Als organist was hij blijkbaar onderbetaald: "Item heeft den coster als vooren over het spele van diorgel ses stuivers van ieder misse (die versogt worden) ende over 'sondaegs ende ls heijligaegs alles gratis, ende zonder voor het zelve eenig pensoen te proffiteren, renderende op een gemeijn van thien jaerlijckx tot 24 gulden courant. Dus

comt alle dese voorenstaende sommen in eene masse ter somme van 295 gulden 15 stuivers".

Toenmalig koster, L. Rijdants, gaf zijn goedkeuring aan de aangifte op 16 april 1787.

Kerkelijke goederen

In zijn inleiding waarschuwt pastoor Schepens de overheid, dat hij geen rekening houdt met wat de abdij van Sint-Adriaan aan dese kerke geexpendeert heeft". Hij is niet in kennis gebracht van wat zij overgegeven hebben betreffende de kerk van Denderhoutem, die toch haar eigen goederen en inkomsten heeft en bovendien "gesuccureert (aangevuld met een soort bijkerk) word door de incomsten van de capelle", waarvan men echter niet weet of er kapelgoederen bestaan en bijgevolg geen aangifte kan doen van haar inkomsten.

Vooreerst bezat de kerk 100 roeden weiland op het "cruisveld" te Iddergem gelegen wat 9 g. 10 st. opbracht. Nog eens 230 roeden schoofland eveneens op dit Kruisveld gelegen, was goed voor 14 g. 10 st. Verder nog "59 roeden schoofland binnen deser prochie van Denderhautem op het heskensveld, paelende oost het cloostergoed van Melle, suijt d'hoirs Peeter de Dobbeleer, west het begijnen goed in Aelst ende noort Gillis Opdecam.3 g. 18 st."

Wegens het belang voor de genealogie en de toponymie geven we hier de volgende percelen in hun totaliteit, volgens de aangifte, weer:

- Item 54 roeden meersch binnen dese prochie in het Switten paelede oost Jacobus Baeijens, suijt Judocus de Pelsmaecker ende Josephus vanden Storme, west de wed. J.B. vanden Storme ende noort de beke ofte straetjen, renderende jaerlijkx op order als vooren ter somme van 3 g. 15 st.

- Item 111 roeden vrijlands binnen dese prochie op het naerste vossel veld, uijtgegeven in cheijns aen Peeter van Rossem van wegens dese kerke paelende oost het cautergat suijt het clooster goed vaii Sinte Adriaens in Geeraertsberghe, renderende jaerlijkx ter somme van 6 g.

- Item 50 roeden vrijlands binnen dese prochie op het zelve veld, paelende oost Cornelius vanden Steen suijt

de straete, west Judocus van Rossem ende noort den armen deser prochie renderende jaerlijkx op orders als vooren ter somme van 4 g. 15 st.

- Item 160 roeden vrijlands binnen dese prochie op het zelve veld, paelende oost den weg naer ninove, suijt Franciscus Wijnant, west de Bijloke in Gend en d' Edele heeren vanden lande van Rotselaer ende noort Joannes Steppe renderende op order als vooren ter somme van 14 g. 19 st.

Item 200 roeden vrijlands binnen dese prochie op het Boesdael, paelende oost dihoirs van Judocus van Muijlem suijt 'i'abdijs van Ninove, west Joannes de Cock, Joos Haelterman ende andere, noort de meerschen renderende jaerlijkx op een gemeijn van thien ter somme van 19 gulden.

- Item 92 roeden schoofland binnen de selve prochie op de wildebeke paelende oost Peeter Scheerlinck, suijt het jonghout, west Peter Peleman ende noort de rijstraete, renderende 6 gulden 4 stuivers

- Item 100 roeden schoofland binnen dese prochie van Denderhautem op het houtveld nog belast boven het schoofregt tot ses stuivers 's jaers aen de kerke van 'herelickhove' paelende alsnu oost de wed; van Adriaen Meganck, west diwellage, ende noort dihoirs Judocus Ghijsels, renderende ter somme van 7 g. 8 st.

- Item 112 roeden schoofland op den aelsterschen weg paelende oost d'hoirs Joannes Baeijens , suijt Mattheus Goossens ende Iven Ruijssinck ende andere, west Erasmus Baeijens ende Emanuel Beeckman ende noort den armen van Kercxken, renderende ter somme van 7 g. 5 at.

- Item 54 roeden vrijlands binnen dese prochie op het meuleveld paelende oost Ambrosius Keijmeulen ende sieur Josephus de Sadeleer, suijt Nicolaes van Muijlem, west Franciscus Beeckman ende noort dihoirs Jasper Wijnant, renderende ter somme van 5 g.

- Item 28 roeden vrijlands binnen dese prochie op den selcauter paelende oost de wed. Gijsbrecht Praet, suijt Peeter van Vaerenbergh, west Adriaen Schuttijsen ende noort Cornelius de Pelsmaecker, renderende ter somme van 2 g. 10 st.

- Item 75 roeden vijlands gelegen binnen de prochie van Idderghem op de neijgenstraete, gecommen van wijlent Adriaen Callebaut paelende oost d'hoirs Jan vanden Berghe, suiijt Francis Beeckman, west Judocus Maesschalck causa uxoris ende Adriaen Eeman, renderende ter somme van 7 g. 2 st. 2 oorden.

- Item 102 roeden lants wesende vrij binnen dese prochie van Denderhautem, op Kerseveld, paelende oost den Baron van Oxelaer, suiijt d'hoirs Jasper de Meijer,

west Jacobus Philippus Kint ende noort Peter vanden Berghe, renderende ter somme van 9 g. 10 st.

- Item 75 roeden vrijlands binnen dese prochie op het Boesdael paelende oost het cloostergoed van Melle, suiijt het cloostergoed van Ninove, west Franciscus Wijnant ende noort de meerschen, renderende ter somme van 6 g. 13 st. 2 oorden.

- Item 87 roeden vrijlands op het cruijsveld paelende oost Josephus Peleman, west d'hoirs Adriaen vander Paelt, suiijt Adriaen de Vuijst ende noort de meerschen, renderende ter somme van 8 g. 5 st. 3 oorden.

- Item 90 roeden schoofland binnen het voorseijde Denderhautem op Borrekens veld paelende oost Michiel Baeijens, suiijt de wed. Jan Praet, west Judocus Thaeleman ende noort Dominicus van den Berghe causa uxoris, renderende ter somme van 5 g. 17 st. 2 oorden.

- Item 100 roeden vrijlands binnen dese prochie op den culput wezende een paert van eene meerdere partije van 194 roeden welke voors roeden competeren aen den armen deser prochie paelende in 't geheele oost Judocus Praet met de meerschen, suiijt Nicolaes van Muijlem, west d'hoirs Jan Bapt. Moens ende andere ende noort Jan van Muijlem, renderende ter somme van 8 g. 2 st. 2 oorden.

- Item 50 roeden wezende d'helft van 100 roeden schoofland binnen dese prochie op he mattemansveld, paelende in 't geheele oost, west ende noort de Bijloke in Gend ende suiijt de straete; renderende ter somme van 3 g. 7 st. 1 oord.

- Item 184 roeden vrijlands binnen dese prochie op het meireveld paelende oost den armen deser prochie, suiijt Petrus Joannes Saman over de straete, west d'hoirs Joannes Baeijens als pachters ende noort de Bijloke in Gend ende Philippus Jacobus Kint, rederende ter somme van 17 g. 3 st. 2 oorden.

-Item 74 roeden vijlands binnen dese prochie op het vosseveld paelende oost den armen deser prochie, suiijt Jaspar Ghijsels, west ende noort den voetwegh, renderende ter somme van 7 g. 2 st. 2 oorden.

- Item 53 roeden wezende d'helft van 106 roeden meersch binnen dese prochie in den schossenborre, belast met ses stuijvers spijker, paelende in 't geheele oost Joannes de Cock, suiijt de beke, west de wed. Judocus Eeman ende noort desen armen, renderende ter somme van 4 g. 12 st.

- Item 'ihelft van 180 roeden lants waer van 36 roeden sijn vrijland, de reste halven schoof genaemt de haege paelende oost de wed. Jan Bapt. Wijnant, suiijt den armen deser prochie, west het wederdeel ende noort d'hoirs Jan van Muijlem, renderende ter somme van 7 g. 13 st. 2 oorden.

- Item 150 roeden schoofland deel van eene meerdere partije van 200 roeden dannof de resterende 50 roeden aen den armen deser prochie competeren, gelegen binnen dese prochie op 't seijpveld paelende oost Passchier Meganck, suiijt Franciscus Baeijens, west de straete ende noort Adriaen van Muijlem, renderende ter somme van 10 g. 10 st.

Eijndelinge 112 roeden schoofland wezende een derde van eene meerdere partije van 336 roeden welke voors. 2/3 competeert den armen deser prochie van Denderhautem judicature van Oultre paelende in 't geheele oost de straete ofte hoeijveld, suiijt Judocus Thaeleman, west ende noort de wed. Adriaen vander Paelt, renderende ter somme van 7 g. 10 st.

Naast deze totale ontvangst van 208 gulden 14 st. en 3 oorden had de kerk ook nog een opbrengst van 31 g. 10 st. 3 oorden van 'cheynsen, peperkoek ende croisen van Los Renten'. Dit werd aangevuld met een buitengewone ontvangst van 103 g. 1 st. 3 oorden, door de kerkmeester bijeengebracht met omhalingen

uit de schaal evenals äaelmoesen van wasch' en de opbrengst van het gras dat op het kerkhof verpacht werd.

Het was natuurlijk geen zuiver winst voor de kerk want met de opbrengsten moest de pastoor missen celebreren voor de overledenen, betaalde men voor het 'haelen van diheijlige olie ende chrisma als aen den heere land-deken over het visiteren van de kerk'. Verdere onkosten waren er voor het poetsen van de kandelaars, wassen van ët lijnwaat, levering van wijn, mis- en communiebrood. Alias samen kostte dit aan de kerk 108 g. 7 st. een gemiddelde van 297 g. 13 st. 2 oorden besteedde men aan herstellingen en onderhoud van de kerk evenals andere uitzonderlijke uitgaven als het 'maeken van wasch' e.a. Het totaal van de lasten werd uitgerekend op 406 gulden 1 oord ' Terwijl daarentegen de inkomsten slechts 343 g. 7 st. 1 oord bedroegen en bijgevolg zijn balans een mali weergaf van 62 gulden 13 stuivers.

Capellegoederen

In tegenspraak met wat pastoor Schepens in een van zijn vorige rubrieken vermeldt, geeft hij toch een inventaris van de goederen, die aan de kapel toebehoren. Hij is echter onduidelijk over de detailopbrengst per perceel maar hij komt toch tot een totale jaarlijkse 'pagsomme' van 236 gulden 2 stuivers voor de zes volgende percelen:

Alvooren 50 roeden vijland gelegen binnen dese prochie van Denderhautem op het cruivsveld, paelende oost Passchier Meganck, suijt het kerkengoet deser prochie, west Josephus Roelant causa uxoris ende noort Peter Wijnant, renderende ter somme van (?)

Item 50 roeden vrijland binnen dese prochie op het voors. veld paelende oost dihoirs Michiel Beeckman, suijt de weezen van Peeter D'haemen west de straete ende noort Albertus Semminck.

Item 30 roeden land wezende 33sten schoof der thiende binnen binnen dese prochie op het amesveld paeleinde oost Peeter Joannes Saman, suijt ende west de straete ende noort Franciscus Muijlaert.

Item 30 roeden vijlands binnen dese prochie op het meireveld, paelende oost d'abdije van St adriaens in

Geeraertsberghe, suijt Gillis Opdecam, Michiel Ruijssinck ende andere, west Lieven vanden Stock ende noort Andries de Vriend causa uxoris

Item 40 roeden vrijlands binnen dese prochie op het aijghem veld paelende oost Cornelius Baeijens, suijt Michiel Schoonjans, west d'hoirs Jan Scheerlinck ende noort Cornelius Mook als pachter van Joseph Sienaert.

Eijndelinge 60 roeden schoofland binnen dese prochie op het cleijn huijsveld paelende oost Geeraert van Vaerenbergh, suijt den voetweg ofte Peeter van Schandevijl, west de dese capelle ende noort Peeter van Landuijt.

Tenslotte vermeldt de pastoor nog een 'eereelijke rente van thien oorden 's jaers ten profijte van dese capelle van onse Lieve Vrouwe van Seven Weel'n sprekende op den schoof van heer joncker de Beijne nu in coope verkregen bij Jaspas Renier'. De jaarlijkse offeranden in vlas en de omhaling met de schaal zijn nog goed voor 14 gulden. Maar het onderhoud en herstellingen aan deze kapel bedragen 25 gulden en het boni komt aan de kerk ten goede. Het document i.v.m. de

Schenken documentatiecentrum

Wij danken: Julien De Vuyst (Mere), tijdschriften
Emiel Van Lul (Haaltert) doodsprentjes
Frans De Loose (Haaltert) oude prentkaarten
Fam. Redant (Haaltert) Kroniek Vreda-cabaret
Roger De Backer (Aalst) foto's en liedjesteksten
William Cobbaert (Liedekerke) doodsprentjes

Wij feliciteren

Een nieuwe honderdjarige in onze gemeente!
De 15de in de (ons bekende) reeks.

Op 18 januari 2000 bereikte in Denderhoutem Maria De Kock de kaap van de 100. Ze is de laatste overlevende van de vier kinderen van het echtpaar Petrus en Adèle De Dier. Aan de eeuweling: oprecht proficiat en...hou je kranig.

Heemkundige Kring Haaltert

1980 2000

Onder auspiciën
van het

GEMEENTEBESTUUR

en met de steun van:

Duvel

REDANT
SPECTOR

KBC

VTB VAB in samenwerking met
alle inspectoren

Stelt voor:

Fototentoonstelling

zaterdag 25 en zondag 26 maart 2000
zaterdag 1 en zondag 2 april 2000

van 15 tot 19 uur

300 vergrootte foto's (form A3) periode 1935 - 1980
(onderwijs - verenigingsleven - sportgebeuren enz...
Foto's kunnen éénmalig aangeschaft worden.

**JC
DE KOUTER**

Fotoboek

130 pag. - formaat A4

300 foto's voorzien van commentaar en
identificatie van afgebeelde personen

- Het dagelijks leven van de Haaltenaar in de voorbije eeuw
- Dorpsbeelden - Politiek leven - Kerkelijk gebeuren - onderwijs
- Mobilisatie, bevrijding - verenigingsleven (sport, cultuur)
- Familiale gebeurtenissen.

Verkrijgbaar op de tentoonstelling
(600 BEF) - na 2 april in de boekhandel
(700 BEF)

VIDEO + BOEK
1000 BEF
na 2/4 1200 BEF
in de boekhandel

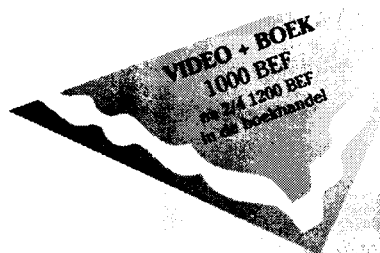
VIDEO

Een compilatie van een 40-tal fragmenten uit oud archiefmateriaal uit de naoorlogse periode.

Jaarmarkt - kermis - eremissen - inhuldigingen pastoors en burgemeesters - jeugdkampen - onderwijs - voetbal - kaatsen - wandelconcerten - Vlaamse kermis in de Warande - bolspel- gemeenteraad, enz...

EEN UNIEK DOCUMENT

50 min NOSTALGIE met de glimlach!

Voor de liefhebber-familiekundige

GEZINSRECONSTRUCTIE HAALTERT- deel II (1796-1900)

(bewerking John Scheerlinck)

Deel I (1605-1800)+ deel II: een periode van 300 jaar overbruggen in een korte tijdspanne!

Werk je aan een familiegeschiedenis?

Wil je je stamboom samenstellen?

Maak je een eindwerk en/of spreekbeurt over je dorp?

Heb je interesse voor de heemkunde in het algemeen?

Wil je de historiek van je vereniging laten publiceren in ons tijdschrift?

Wil je meer weten over de werking van onze vereniging?

Breng ons een bezoek in het **DOCUMENTATIECENTRUM**, kelder Warandegebouw

Elke 1ste zondag v/d maand van 10 tot 12u

(2/4 gesloten wegens tentoonstelling - open 9/4)

Interesse in het verleden van je geboortestreek?

WORD LID VAN DE HEEMKUNDIGE KRING.

Voor slechts 300 BEF (steunend lid vanaf 500 BEF) ontvang je het 3-maandelijks tijdschrift met bijdragen over de dorpen in ons werkgebied (Haaltert, Helderghem, Denderhoutem, Kerksken en Terjoden)

Info: E-mail: heemkring@altavista.net Informatie op internet <http://myplace.to.be/heemkringhaaltert>
Tel. 053/83.08.81

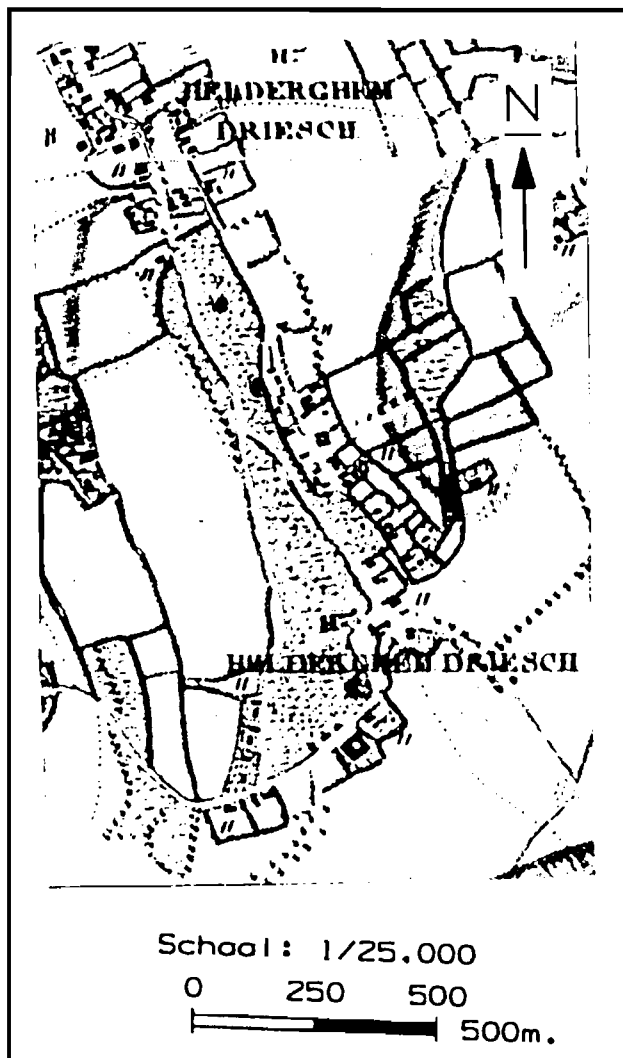
Driespleinen in Groot-Haaltert - deel 2 Heldergergem

Heldergergem - Toponymische verklaring

- 25 1096 Helderingham, huis van de afstammelingen van Hilderic of Hilderad
  - 26 1096 Helderingham, 1142-1149 Hildreghem
- Germaanse Hildiharingha, woning van de lieden van Hildihari (hildjo = strijd + harja = leger)

Het toponiem vinden we ook terug in de straatnamen Dries en Driesstraat, twee vorige benamingen voor de Heldergergemstraat, die het dorp van noord naar zuid doorsnijdt. Ook Hogendries en Motte(n)dries zijn onderscheidene benamingen voor de (te groot geworden) Dries (Minnaert W., Boelaert G., Cosyns R., e.a. 1996) Uit mondelinge overlevering en gestaafd door materiaal van M. De Moyer, kon men achterhalen dat de dries tot voorbij de huidige kerk in noordelijke richting een gemeenschappelijke weide was van vrij slechte kwaliteit, waar de boeren die te weinig eigen grond hadden hun koeien lieten grazen. (Minnaert W., Boelaert G., Cosyns R., e.a. 1996) Men kan zich hierbij de vraag stellen waaraan die slechte kwaliteit te wijten was. De dries ligt op Abal-gronden die goed gedraineerd zijn. Deze kunnen misschien te zware leemgronden geweest zijn voor de toenmalige landbouwwerktuigen. Nu beschouwt men deze als goede landbouwgronden.

Op een zeker ogenblik in de geschiedenis ging men deze termen als onderscheidende benamingen gebruiken voor de twee grote delen van het dorp: wat tussen de huidige kerk en de steenweg lag, heette voortaan de bovendries, terwijl het deel ten noorden van de kerk in de volksmond "Beneden" wordt genoemd. De verklaring van de naam 'beneden' is uiteraard niet ver te zoeken als men weet dat er een niveaoverschil is van bijna 50 meter tussen het ene en het andere einde van het dorp. (Minnaert W., Boelaert G., Cosyns R., e.a. 1996). Van dit deel ten noorden van de kerk dat dries zou zijn geweest, hebben wij geen sporen teruggevonden.

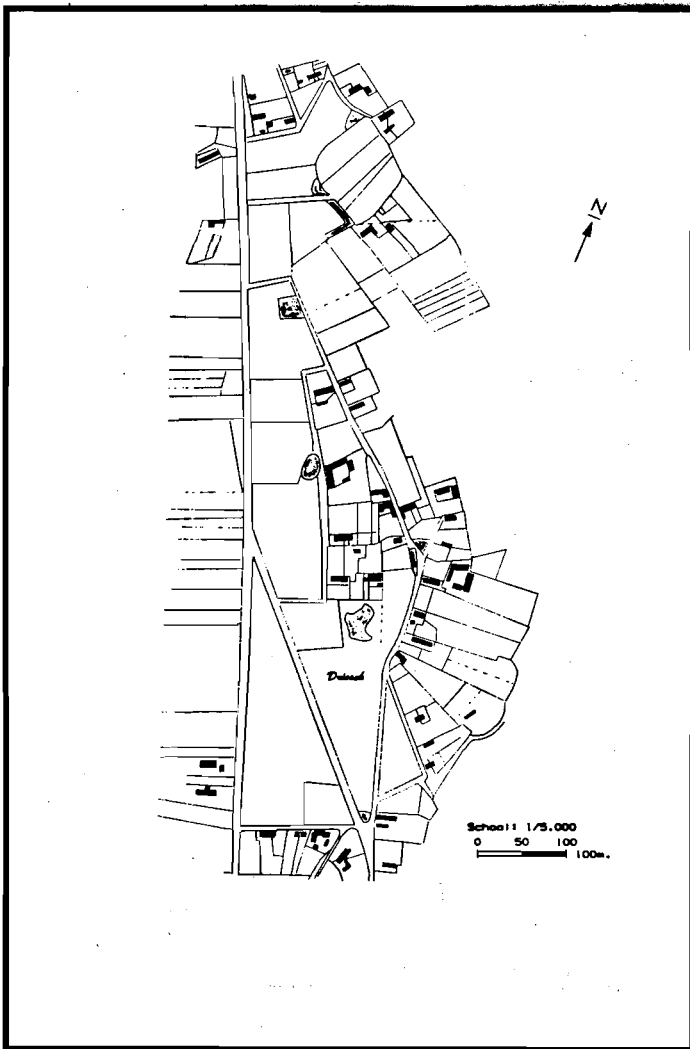

kaart 1

Resultaat van de kaartenstudie, met eventuele verkavelingsevolutie:

- Ferraris • kaart 1

Het toponiem 'driesch' staat erop. De dries is heel groot en ligt onder weide, er ligt één kleine poel op in het noorden en ééntje meer zuiderlijk. Aan de westerlijke zijde ontbreekt de bewoning nagenoeg volledig. De hoeven die palen aan de dries hebben percelen die voorzien zijn van randbegroeiing. Erachter liggen open akkers.

- Primitief Kadaster kaart 2

Op deze kaart worden wel zeven kleine poeltjes weergegeven. 'Driesch' staat op de kaart. De dries is zeer onregelmatig van vorm.

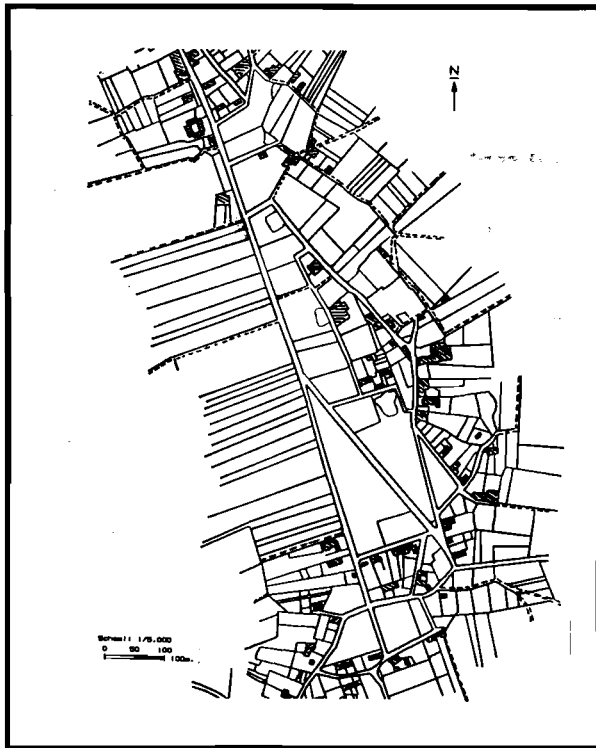
- Popp kaart 3

Op deze kaart kan men vijf poelen zien. In het zuiden is reeds een stukje van de dries, die waar te nemen is op Ferraris, bebouwd. Dit heeft tot gevolg dat er eigenlijk twee pleinen zijn op de Poppkaart.

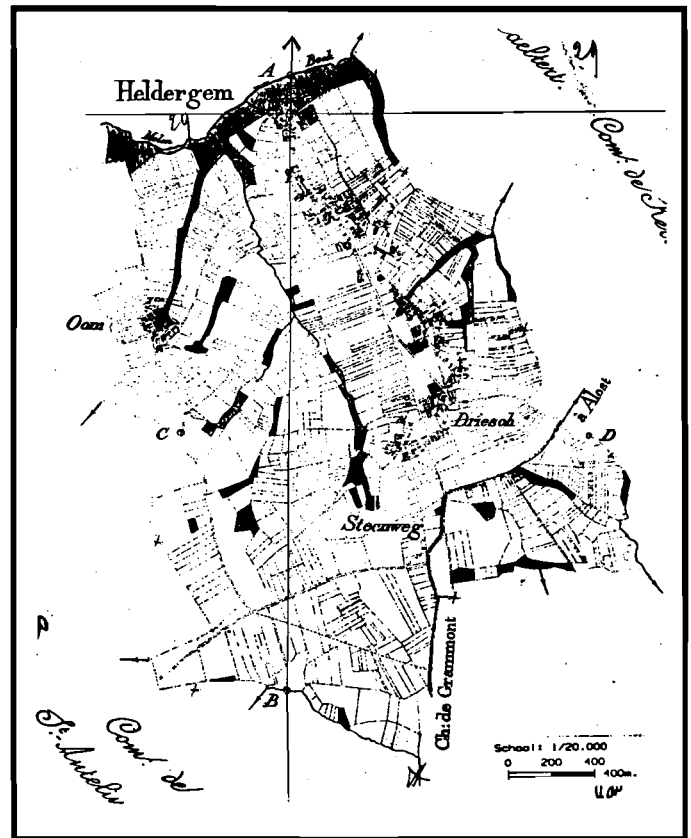
- Gereduceerd Kadaster kaart 4

Hier vinden we ook het toponiem en de opsplitsing in twee pleinen terug. De dries is volledig omgeven door akkers. Op twee plaatsen aan de oostelijke zijde vertrekt een dalhoofd van een beekje. Op de dries zelf zijn twee percelen als weide aangeduid. En ook hier vinden we verschillende poelen terug.

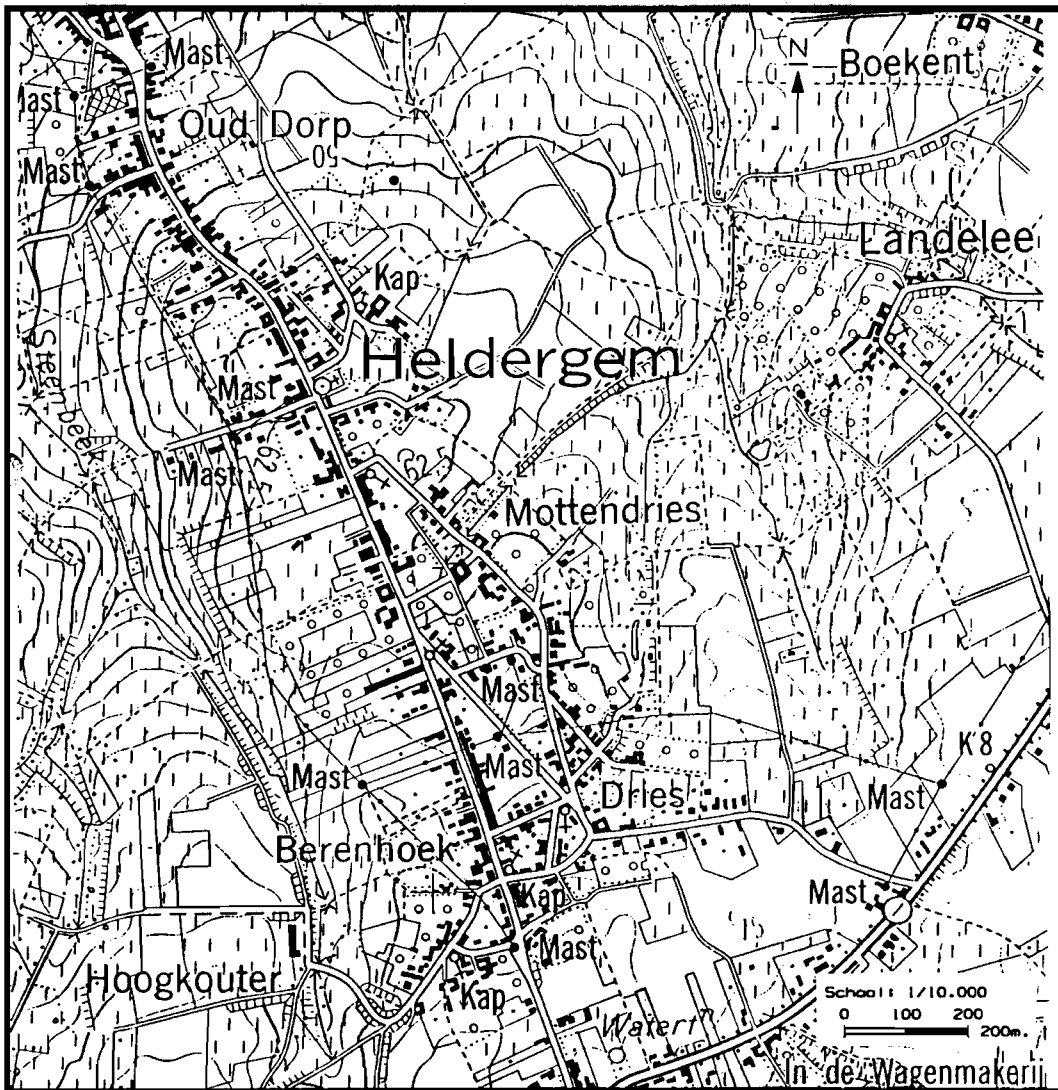
kaart 2

kaart 3

kaart 4

Heldergem-dries op de kaart van het gereduceerd kadaster

3/ Vorm:

Zeer onregelmatige, langgerekte vorm.

4/ Kwantitatieve gegevens (oppervlakte, afstand tot centrum)

Oppervlakte: bij benadering 14 ha 30 a 75 ca

Het centrum van de dries ligt op 500 meter van de kerk.

5/ Eventuele evolutie inzake privatisatie en nabestemming:

De dries is volledig geprivatiseerd al van in de 19de eeuw zeker, dit wordt aangetoond door de perceelnummers op de kadasterkaarten, later is men meer en meer gaan bouwen op de dries.

6/ Terreinwaarnemingen, huidige verschijningsvorm en bewoning:

Zoals al eerder is vermeld, is de dries volgebouwd. De zuidwestelijke tip van de dries die op Ferraris is aangegeven, is nog herkenbaar in het stratenpatroon. Een straat draagt de naam Mottendries.

Uit de verhandeling van LEEN VINCK (Lede)

RUG, Faculteit Wetenschappen 1996-97

Twee Titanic-slachtoffers in Heldergem

Petrus Van den Steen werd geboren te Aaigem op 26 februari 1853 en huwde in Heldergem op 15 september 1880 met Maria Francisca D'Haeseleer, geboren te Heldergem op 16 november 1855. Ze woonden in de Kerkstraat waar Petrus de bakkersstiel uitoefende. Acht kinderen zagen er het levenslicht: Maria-Julia, °20 augustus 1881; Leo, °6 juli 1883; Maria Sidonia; °15 augustus 1884; Pelagia, °21 december 1886; Henry Alexis, °26 december 1889; Jan Baptist, °28 juli 1892; Gustaaf, °15 januari 1895 en Emile, °27 juni 1898.

In die periode was er een nijpend tekort aan werkgelegenheid en de vooruitzichten voor jonge mensen was erg somber. Immigratie naar het rijke Amerika lag in de mond, daar was werk in overvloed, het geld lag er voor het rapen, zo vertelde 'men'.

Zoals vele andere Vlamingen beslisten twee broers, Leo en Henry hun geluk te zoeken over de grote plas.

Na hard werken en sparen vergaarden zij de nodige fondsen om een ticket te betalen in derde klas dat 321,50fr kostte (voor 1ste klas diende men 21.500fr op te hoesten).

Grootse plannen werden gesmeed en samen zouden zij een bakkerij starten. Het geluk stond niet aan hun zij want om gezondheidsredenen kon Henry de overtocht niet maken. Een tegenslag die achteraf bekeken een meevaller werd.

Enkele honderden meter verder van familie Van den Steen huisde Gustaaf Lievens. Hij werd geboren te Sint-Antelinks op 11 januari 1860 en was klompenmaker en tapper van beroep. Op 14 juni 1882 huwde hij met Maria Coleta Bisback, geboren te Heldergem op 11 maart 1858. Zij brachten 9 kinderen op de wereld: Maria-Florentina, °1 december 1882; Maria Césarina, °18 december 1883; Petrus Arsilius, °18 januari 1885; Valentina Anastasia, °13 december 1886; René Aimé, °27 oktober 1887; Petrus Arsène, °1 september 1889; Maria Leontina, °4 augustus 1893; Valentina

Césarina, °21 juli 1897 en Hector René, °3 augustus 1899.

René Aimé kocht het biljet van zijn vriend Henry Van den Steen en samen met Leo ging hij op zoek naar een beter leven.

De reis startte in Burst vanwaar zij naar Antwerpen spoorden. Het ging verder met de boot naar Engeland waar de grootse en majestueuze Titanic geankerd lag, die hen naar Amerika zou brengen. Leo kocht nog een aanzichtkaart en stuurde ze naar zijn ouders met volgende tekst: "Morgen om voornoen om 10 uren vertrekken wij hier tot Liverpool: vaartwel en tot laters, Leo."

Op 12 april 1912 vertrok de Titanic, een drijvend paleis met vlaggen en wimpels, in feeststemming de haven van Southampton uit, richting New-York. De stalen reus had een tonnemaat van 46.328, was 269 meter lang en 28 meter breed. De boot moest het vlaggeschip worden van de White Star Line en zou de 'Blauwe Wimpel' heroveren op twee andere snelle schepen.

De Titanic werd als onzinkbaar beschouwd met zijn dubbele bodem, met vijftien waterdichte compartementen en allerhande technische snufjes.

Tijdens zijn maidentrip, in de nacht van 14 op 15 april botste de oceaanreus tegen een ijsberg en de flank werd over een lengte van tientallen meters opengereten. Het lek was onherstelbaar en na enkele uren dook de neus van de Titanic in zee. De romp brak midden door en verdween in de oceaan.

Van de 2200 opvarenden verdronken er 1053. Van de Vlamingen (1) die in Southampton inscheepten zagen er slechts drie hun dorp terug: Theodoor De Mulder uit Aspelare; Jean Scheerlinck uit Kerksken en Julius Sap uit Zwevegem.

Pas op 1 september 1985 slaagde een Brits-Frans team erin, onder leiding van Jean Louis Michel en Robert Ballard om de Titanic te localiseren. Het wrak

lag op 4000 meter diepte, 1000 km van Newfoundland en de twee stukken lagen 600 meter van elkaar verwijderd. Met een bemande duikboot werden twee jaar later de eerste voorwerpen uit de wrakken gehaald. Ze werden samen gebracht in een museum in het Londense Greenwich.

Volgens de nabestaanden heeft de familie van Leo Van den Steen en René Lievens nooit enig officieel bericht ontvangen.

Er rest alléén de prentbriefkaart van Leo, die bewaard werd als een duurzame herinnering aan de overledene. Gustaaf, een broer van Leo bewaarde ze opgeplooid in zijn brieven tas. De kaart scheurde in 4 delen en spijtig genoeg raakte één deel zoek. Op de

resterende delen is gelukkig de tekst én datum nog duidelijk leesbaar (2).

Roger De Troyer

1- *Over het aantal Vlamingen bestaat er onduidelijkheid. Julien De Vuyst in Aktueel van 13 september 1995: 20. Volgens DM in Het Volk van 13-14 december 1986: 169 en volgens John Eggermont in De Beiaard van 11 april 1992: 26.*

2- *Minnaert W. e.a., Geschiedenis van Heldergem, pag. 287, 1996, HK Haaltert.*

De Pauselijke Zouaaf van Heldergem

Onze excuses voor enkele tekortkomingen in het aangehaalde artikel.

Wil volgende gegevens aanvullen:

-In laatste paragraaf: In Aaigem wonen nog enkele afstammelingen w.o. een kleindochter van August, dochter van Xaveer, Eveline Hendrickx, wed. van Oscar De Bolle en nog een kleindochter, dochter van Jan-Baptist, Bertha Hendrickx wed. van Achiël Suenart.

-Bibliografie:

De Sutter Prosper, Dominicus DiHaes, Pauselijk Zouaaf van Nieuwerkerken, Linaal jg 11, nr.2

D'Hoker Albert, Onze pauselijke Zouaven in Mededelingen HK Mere, jg 9 en 10

De Brouwer Jozef, De Pauselijke Zouaven in L.v.A., jg. 1969

Souffreau G., Pauselijke Zouaven 1860-1870, VVF, jg. 18, januari-februari 1998

Van der Speeten Maurits, Gedenkboek der geestelijken van Melsele, 1990

Koninklijk legermuseum, Brussel

Met dank aan: EH A.Maes (Sint-Niklaas) en Walter Minnaert (Burst)

DE GROEBBE-MOLEN IN DE VONDELEN, DENDERHOUTEM

In dit verhaal enkele wetenswaardigheden over een verdwenen monument.

De naam 'Groebbe' is het toponiem dat een gedeelte van de Vondelen behelst, nl. nu nog als Weyveld kadastraal aangeduid. Het is het deel dat op zijn hoogste punt in Anderenbroek overgaat. Aan de overzijde lag de open blote vlakke van het Koeveld, de uitgelezen plaats voor een windmolen.

De eerste sporen (ons bekend) van de molen is een publieke verkoop van de molen in 1784. Notaris Pieter-Joannes Buyl plaatste een advertentie in een Gentse krant om de verkoop aan te kondigen. De venditie zal plaats hebben op 18 november 1784 in de gekende herberg 'de Roscam' in de Vondelen (1).

De eigenaars-verkopers zijn de erfgenamen van Joannes Baeyens-Van der Haeghen. Joannes was in de zomer van 1781 overleden; zijn weduwe overleed op 1 september 1783. De acht kinderen verzochten de notaris de korenwindmolen te veilen.

In de advertentie stond een duidelijke aanwijzing dat de molen 'niet oud was'. Er stond: "...onlangs geërigerd...". De opbouw was dus zeker 18de eeuws.

Wie kocht de molen? We vonden de koper niet terug, tenzij dat het "eene Sieur Pierre-Amand Redant" was. Zeker weten wij dat deze Redant de molen verkoopt in 1809 (2).

Nu ging het om een zeer belangrijke venditie: drie mooie eigendommen, naast elkaar gelegen. De procedure gebeurde in het frans. De verkoop omvatte drie loten: 1-een huis van één verdieping met erf, groot 21a en 70ca (70 roeden). 2 - een windmolen, genoemd "de nieuwe molen, naast de weg die naar Aelst leidt, met alle bewegende en draaiende tuigen en zijn afhankelijkheden, gebouwd op een terrein van 7a, wezende erfpacht, ten opzichte van de Armen van Denderhoutem voor een termijn van 99 jaar. Deze begon te lopen op kerstdag 1783. Jaarlijks pacht 8F 15cN/4 fl, 10."

Lot 3: een perceel land, 65a72ca (212 roeden), oost de weg, zuid Frans Beeckman, west daarvan, samen en noord de straat. De naast elkaar gelegen loten waren gelegen in Denderhoutem in de Groebbe.

De loten worden geschat respectievelijk op 2250, 7150 en 1060F. Dat was ook de minimumprijs. Als getuigen werden de Denderhoutemse molenmakers Jaspas Peleman en Pierre De Fraine, alsmede 'particulier' Jan Baptist Mookk bijgeroepen, 'zijnde experts'.

De goederen behoorden allen toe aan Pierre-Amand Redant, molenaar wonende te Denderhoutem en aan Jan-Baptist, Catharina, Joanna-Maria, Maria-Josephine en Pierre-Jean Redant, de 5 minderjarige kinderen van Pierre-Amand en van zijn overleden echtgenote Joanna-Theresia Rumbaut. De vader had recht op de helft, de kinderen samen de andere helft. Als speciale voogd trad op Jozef Raes, landbouwer te Denderhoutem, die door de familieraad was aangesteld.

De Rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde had bij proces-verbaal van 25 augustus 1809 de verkoop aan Notaris De Winter opgedragen.

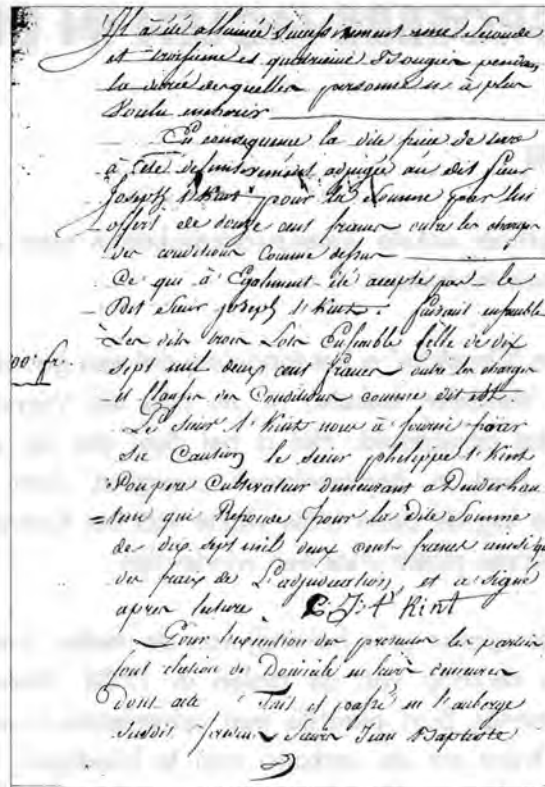

De ongewone verkoop werd met aanplakbrieven bekend gemaakt. Een uitvoerige advertentie verscheen ook tweemaal in de 'Gazette de Gand'. Deze krant droeg zelfs op de verschijningsdag de handtekening van de drukker, handtekening gewettigd door de burgemeester van Gent.

De eerste zitdag ging door op het Dorp in de herberg 'Sinte-Barbara' bij gemeenteraadslid Cornelius Lercangée op 20 september 1809. Er liet zich maar één geïnteresseerde horen: 'Sieur Joseph T'Kint, négociant à Alost'. Voor de woning bood hij 1060F. De kaars werd aangestoken: geen enkele verhoging gehoord tot het uitdoven van de kaars (3). Geen enkel lot werd verhoogd en de koop werd toegewezen aan T' Kint. Er werd terstond een 2de zitdag vastgesteld op 11 oktober. Op deze verkoop kwamen wel enkele verhogingen voor, maar uiteindelijk bleef T'Kint de eigenaar van de drie loten. Het huis kostte 2800F; de molen en toebehoren 13200F en de partij land kostte hem 1200F plus kosten. De koper wees als borg zijn vader, Philippe aan die de borgstelling aanvaardde. Deze woonde ook in de buurt, in de Anderenbroek. Philippe was lang raadslid en schepen geweest in onze gemeente. Hij was afkomstig van Welle, maar hier gehuwd met Angeline Roelandt.

Wellicht heeft Joseph zelf de molen uitgebaat. Bij zijn overlijden op 19 mei 1832, werd hij als 'landbouwer en eygenaer' gekwalificeerd. Eén der aangevers van dit overlijden was mulder Domien De Graeve. Deze kwam ook in het bezit van de molen. Eerst gehuurd? Later werd hij eigenaar.

Het huwelijk van molenaar Joseph T'Kint en Marie-Judoca Beeckman was kinderloos. Ging de weduwe na het overlijden van haar man in 1832 bij de familie

Frans Van de Perre-Van Gijsegheem haar intrek nemen? Vast staat

toch dat ze in deze hoeve op Terwaerent overleed op 16 april 1861 op 89-jarige leeftijd.

De Graeve verkocht de molen in 1865 aan Frans Coppens-Van Eeckhoudt (4). Later werd zoon Louis molenaar en nadien Justien Coppens.

In 1917 was de molen in onverdeeld bezit van de kinderen Justin Coppens-Baeten. De goederen werden verdeeld in 1920. Dan werd Achiël, zn van Justin Coppens de nieuwe eigenaar en molenaar. De molen werd bij een zware storm verwoest (zie afb.)

De mulder zet zijn activiteiten verder in een stoommoleninstallatie. De windmolen werd niet meer heropgebouwd.

Edgard Huylebroek

1-HUYS P., Molens in Perspectief, p. 259. Gent 1993

2-RAB, De volledige minuten van de venditie terug te vinden in de minuten van Not. Jozef De Winter in het depot van Not. Van Rossum, nr 175.

3-Fotocopij om de werkwijze in die tijd te verduidelijken

4-Cultureel Jaarboek Provincie O-Vlaanderen, p. 19, 1960

Na de publicatie van 'Geschiedenis van Kerkxken', ontvingen wij nog een verkiezingspamflet. Wellicht een interessant bijvoegsel bij het deel 'Politiek'.

GEMEENTE KERKXKEN — GEMEENTEVERKIEZINGEN 1926

Aan de Bevolking van Kerkxken

Geachte Kiezers en Kiezeressen,

Leest dit met aandacht, a. u. b.

Wij staan voor de Gemeenteverkiezingen.

Spijtig genoeg geeft deze gebeurtenis maar al te dikwijls aanleiding tot **kleinzielige Personenpolitiek**: Menschen strijden tegen elkander, niet omdat ze op maatschappelijk, bestuurlijk en economisch gebied verschillende beginselen aankleven, maar wel om eene of andere reden van persoonlijke aard.

Dit is "politiek", in den *lagen* zin des woords, welke we hier enkel vermelden om ze af te keuren.

Wij verstaan door politiek, de *Kunst en Kennis om te besturen*.

De gemeentelijke inrichting staat dichtst bij het volk; daardoor kent ze best de nooden van het volk en kan de Gemeente, in zeer veel gevallen, beter dan de Staat of wie ook, de vereischte maatregelen treffen tot **zedelijke, maatschappelijke en stoffelijke verheffing van de bevolking**.

De bevolking van Kerkxken is uitteraard *Christen en Vlaamsch*.

Vruchtbare politiek tot algemeen nut is dus enkel mogelijk, wanneer ze steunt op een **Christen en Katholiek Vlaamsch-Democratisch programma**.

Wie kan zulk programma verwezenlijken?

Alleen een wijs *Christen Volksgezind bestuur*.

Wat verstaan wij door zulk bestuur?

Een bestuur, afkeerig van alle haat- en wraakpolitiek en heerszuchtige dwingelandij, hetwelk beslist de **katholiek-democratische richting** inslaat, de welvaart, vrede en heiligheid der familie verdedigt, het levenslot der arbeiders verheft, de principen van onzen Katholieken Godsdienst hoog houdt en in al zijn daden de *Naastenliefde en de Rechtvaardigheid* tot grondslag legt.

Zulk bestuur zal noodzakelijkerwijze hand in hand gaan met de Geestelijke Overheid tot bevordering der christelijke levensbegrippen.

Het zal waken over de belangen van ons christelijk onderwijs en de degelijke opvoeding der Jeugd.

En dit kunnen we vooral de **Ouders** niet genoeg op het hart drukken. De dorpsschool is voor velen onzer volkskinderen veelal de bijzonderste en eenigste hefboom, die het latere leven regelen zal.

Christelijk Onderwijs, christelijk Volk!

Onverschillig Onderwijs. onverschillig Volk!

Hoe groot de verantwoordelijkheid!

Eindelijk zal zulk Bestuur immer het **algemeen welzijn** weten te behartigen boven eigenbelang en persoonlijke voordeelen.

Zoedoende zal het alle vreedzame, alle ordelievende krachten

Burgers, Landbouwers en Werklieden

in **ÉÉN STERK LEGER** trachten samen te brengen om, naar het woord der Katholieke Kerk, in een geest van onverbreekbare trouw aan den Godsdienst, het hunne bij te dragen tot de christen-making van het Maatschappelijk leven.

Weldenkende Kiezers en Kiezeressen! hieronder leest ge de officieele lijst onzer Kandidaten voor de Gemeenteverkiezingen.

Zooals ge ziet zijn er alle rangen, alle klassen der samenleving in vertegenwoordigd.

Aan die mannen moogt ge uw vertrouwen schenken.

Zij zijn **VAST** besloten, op grond van hoogergenoemde beginselen, den bloei en de welvaart onzer Gemeente — en aldus uw **persoonlijk welzijn** — te verzekeren.

Mannen van orde, mannen van tucht, mannen van **één** woord, mannen met gezond verstand, mannen met een wil, en " **Waar een wil is, is een macht** ",

Tot U dan, **Kiezers en Kiezeressen** van Kerkken, richten we een krachtigen oproep.

Met volle **plichtsbef** en **verantwoordelijkheidsgevoel** willen we ons ten dienste stellen onzer medeburgers, ons gemeentelieven **waardig** en **gezond** maken, ons Volk **hooger-op** voeren, en wapenen in den harden strijd, die iedereen van ons in de tegenwoordigè moeilijke tijden te kampen heeft.

Maar daarom moeten wij **eendrachtig** zijn : eendracht is een eerste voorwaarde tot **macht**.

Schenkt ons dan uw steun ! Onze strijd wil **zuiver, waardig en deftig** zijn !

Aarzel geen oogenblik ! Laat U niet beïnvloeden door valsche beloften, bedreigingen, of andere sluwe middelen. De kiezing is **GEHEIM** en **STRENG STRAFT DE WET** allen dwang, broodroof en kiesomkooprij.

In het kieshokje zijt ge alleen en daár doet ge **UW** gedacht.

Stemt dus, in volle gerustheid en vertrouwen, voor onze kandidaten, op wier steun en hulp ge altijd en overal zult mogen rekenen.

Zij **meenen** het goed, willen het goede en zullen met de noodige **kenis** en **gezag**, onze gemeentebelangen weten te behartigen.

Leve onze vrije Kandidaten !

MEGANCK Gustaaf, Kantenhedelaar ;
TEMMERMAN Jozef, Fabriekbestuurder ;
WELLEKENS Jan, Landbouwer ;
DE MEERLEER Gustaaf, Landbouwer ;
GERMANES Alfons, Kantenhedelaar ;
HERREMANS Karel, Slachter ;
VAN BUGGENHOUT Emiel, Landbouwer ;
VAN VAEREN BERGH Gustaaf, Steenbakker ;
TAS Edward, Wever.

Allen als één man gedopt onder N^r 1